

دین مبین اسلام توسط بازرگانان هندی، ایرانی و عرب در کشور اندونزی منتشر گردیده، برخی از مورخان می گویند که اسلام در قرن سیزدهم میلادی وارد این کشور شده است، و برخی دیگر همچون دمشقی و مقریزی تاریخ ورود اسلام را قرن اول هجری می دانند. اکثریت مسلمانان آن جا سنی و پیرو مذهب شافعی اند.

بنابر اسناد (سنگ قبر، آثار قدیمی و باستانی) جمعی از پژوهشگران برآنند که تاریخ تشیع در اندونزی نیز همراه با ورود اسلام به این کشور، به قرون اولیه هجری باز می گردد. به عنوان نمونه بر روی توپ جنگی عظیم و قدیمی در یک شهر باستانی به نام بانتن (bannten) جمله «لافتی الا علی، لا سیف الا ذوالفقار» نوشته شده و روی سنگ قبر بعضی از بزرگان در شهر «آچه» (aceh) مثل سید حسام الدین الحسینی (متوفای سال ۸۲۳ ه ق)، سید شریف الدین حسن بن علی الاسترآبادی (متوفای سال ۸۲۳ ه ق) و امیر محمد بن عبدالقادر (متوفای سال ۸۸۲ ه ق) جملات لاله الا الله، محمد رسول الله، علی ولی الله و لا فتی الا علی، لا سیف الا ذوالفقار نقش بسته است. از آن جایی که انتشار اسلام و پیشرفت آن در اندونزی توسط فرزندان پیامبر (ص) انجام گرفت، لذا شگفتی ندارد که مردم این سرزمین محبت ویژه ای نسبت به خاندان نبوی (ص) داشته باشند و به صورت تقدس آمیزی به آنان بنگرند.

اما با گذشت زمان و در اثر جریانات و تغییرات گوناگونی که در این کشور پیش آمد، شناخت مردم از اسلام حقیقی رو به کاهش نهاده و در نهایت به دوری آنان از مذهب حق منجر شده است.

عواملی از قبیل فشار و تسلط دولت استعمارگر هلند در سالهای طولانی و بروز جنگهای مختلف داخلی از یک سو و عدم استمرار حرکت مبلغین شیعه پس از منقرض شدن نسل پیشین از سوی دیگر و سرانجام ورود مذهب شافعی به عنوان مذهب برگزیده و مورد علاقه مردم منطقه، موجب شد که مردم از مکتب راستین اسلام دور بمانند. با این همه، همچنان که شایسته یک مذهب مسئول و با پایه محکم است، تشیع نفوذ خود را در دل اکثریت مسلمین اندونزی آنچنان

گسترده بود که حتی پس از گذشت قرنهای متمادی مردم پاره ای از مناطق کشور هنوز پای بند مراسم عاشورای حسینی(ع) بوده و به این روزتاریخی (hona husein) «روز حسین» می گویند. همچنین یکی ازدانشگاههای شهر را «حوض شیعه» نام گذاشته اند. پیروزی انقلاب اسلامی در ایران کلیه مسلمانان اندونزی را واداشت تا به تحولی نوین درباره نحوه زندگی و تفکرخود رو آورند در میان طبقات مختلف جامعه این کشور قشر تحصیلکرده و دانشگاهی آن بیش از پیش از نعمت انقلاب بهره جسته و می برند، آنان چه در دانشگاه و چه در حوزه های علوم اسلامی توانستند با معیار قرار دادن انقلاب اسلامی، اسلام راستین را ازاسلام ساخته ابرقدرتها باز شناسند و هرکدام را در ارزیابی خود جدا از هم مورد بررسی و کاوش قرار دهند.

انقلاب اسلامی همراه با نوشته های شهید مطهری، شیخ جعفر سبحانی، علامه طباطبایی و دکتر علی شریعتی و دیگر اندیشمندان شیعی که به زبان اندونزیایی ترجمه شده است، به اجتماع راه یافت به طوری که پس از سالهای طولانی انفعال نسبت به علما و روحانیون، انقلاب کاری کرد که تا از نو آنان را به علما و دانشمندان علوم اسلامی امیدوار سازد و این پدیده مثبت را می توان در چند برابرشدن علاقه مندی آنان به فراگیری علوم اسلامی مشاهده کرد نفوذفرهنگی و ادبی ایران در این کشور بسیار گسترده و وسیع است، چه این که اسلام در درجه اول به دست ایرانیها به اندونزی راه یافته است بدین جهت فرهنگ و ادب ایرانی نیز همراه آیین اسلام درجاوه و سوماترا نفوذ و گسترش یافت. ایرانیان با وجود بعدمسافت از قرون اولیه هجری در اندونزی سکونت گزیدند و به تدریج درشئون مختلف سیاسی، بارزگانی، علمی و روحانی مهمترین مناصب ومقامات را به خود اختصاص دادند.

اسامی فارسی از نام هایی است که هنوز در اندونزی متداول است. نکته شایان توجه این است که در خط معمول اندونزی که خط نستعلیق است علایمی که بالا و پایین حروف گذاشته می شود همان زبر و زیرو پیش فارسی و عربی است. همراه با نفوذ سیاسی و تجارتي، نفوذ ادبی ایرانیان در این سرزمین نیز بر قرار بوده است و بسیاری از آثار ادبیات ایران از مدتها پیش در نواحی مختلف این سرزمین ترجمه شده است. مردم اندونزی، بسیار مهربان و خوش برخورد و

کریم النفس هستند و برخلاف وضعیت نابسامان اقتصادی آنها، در مهمانی نوازی بسیارکوشا هستند به طوری که از وجود مهمان احساس ناراحتی نمی کنند.

ص:۲

سادات و هاشمی های اندونزی که اغلب آنها سادات حضرمی (حضر موت یمن) هستند و طبقه اشرافی را در میان مردم اندونزی تشکیل می دهند، از احترام ویژه ای در میان مردم برخوردارند و مردم برای احترام دست آنها را می بویند (چرا که بوسیدن دست جهت احترام در میان آنها متداول نیست). بعضی از سادات در پستهای مهمی در دولت به کارگماشته شده اند و شمار سادات حدود نیم میلیون نفر برآورد شده است. واضح است که سادات مورد نظر شامل سادات شیعی، شافعی و حتی نواصب می باشند.

سادات اندونزی به شدت مایل هستند که اصالت عربی و هاشمی خود را حفظ کنند، لذا در یادگیری زبان عربی تلاش جدی دارند و ارتباط خود را با حضرموت همچنان حفظ کرده اند.

مجمعی در جاکارتا برای اهتمام و رسیدگی به وضع سادات بنام «الرابطه العلویه» تاسیس شده است این مجمع موسسه ای برای ثبت انساب سادات تاسیس کرده که تمام انساب در آن دفتر ضبط شده است به نحوی که کسی نمی تواند در آنجا ادعای سیادت کند مگر این که موسسه آن را تایید کند.

این موسسه شعب دیگری نیز غیر از جاکارتا دارد مسئولین این موسسه آمادگی خود را در زمینه ثبت انساب سادات در ایران اظهار کرده اند.

موسسه رابطه العلویه در زمینه رسیدگی به وضع تحصیلی علوی هانیز فعالیت دارد.

این موسسه از طریق تاسیس بعضی از مدارس و پرداخت هزینه تحصیل دیگر علوی هایی نیازمند اقدام نموده است. سادات اندونزی اهتمام ویژه ای نسبت به کرامات منقوله از اجدادشان دارند پاره ای از کراماتی که آنان درباره اجدادشان ص:۳

نقل می کنند، برای ائمه اطهار علیهم السلام به ثبت نرسیده و پاره ای دیگر از محالات عقلی است با این حال آنها به صحت این کرامات معتقدند. این اعتقاد خود عاملی برای پافشاری گروهی از علوی ها بر باطل خود و عدم پذیرش مذهب حق بوده است.

از شمار شیعیان این کشور اطلاع دقیقی در دست نیست. اما با توجه به برخی شواهد متقن تاریخی و نیز قرائن و امارات متعددی که در جامعه کنونی مسلمانان اندونزی وجود دارد، می توان پذیرفت که امروز در تمام جزایر مسکون اندونزی جمع کثیری از شیعیان زندگی می کنند.

تاریخ شیعه در این سرزمین به آغاز دعوت اسلامی و ورود مسلمانان به این مجمع الجزایر باز می گردد. پروفیسور فقید، جایادینگراد، مورخ اندونزیایی و استاد دانشگاه اندونزی، که خود از اهل سنت بوده، بر این عقیده بود که دین اسلام توسط شیعیان به این سرزمین راه یافته است. گروهی از شیعیان امروز این کشور از اعقاب و اخلاف محمد بن علی و حسن بن علی بن الامام جعفر الصادق (علیهم السلام) هستند که برای حفظ جان خود از ممالک دیگر گریخته و در این سرزمین ماوا گرفتند.

در راس این مهاجران شیعه که پس از مبارزه های فراوان با خوارج اباضیه به اندونزی، هند، فیلیپین، ملایا و جزایر سلیمان هجرت کرده اند، احمد بن عیسی بن محمد بن علی بن الامام جعفر صادق (ع)، ملقب به «مهاجر» قرار داشته است.

برخی از آن مهاجران بادختران ملوک و امرای محلی ازدواج کرده و بعضا به مراتب و مقامات عالی و حتی سلطنت رسیده بودند و سلاله ایشان که تا به امروز در اندونزی ادامه داشته تماما شیعه امامیه اند. علاوه براین، در سال ۷۱۷ ه ق نیز یک ناوگان بازرگانی عظیم ایرانی، مرکب از سی و پنج کشتی، عده کثیری از دعاه و مبشرین شیعه را درسواحل این کشور پیاده کرده و به اقطار این سرزمین رسانده بود.

ص: ۴

در کتاب دائره المعارف تشیع در باره دیرینگی حضور شیعه در اندونزی آمده است که عبارت حکاکی شده «لافتی الا علی، لاسیف الاذوالفقار» بر بدنه یک توپ عظیم قدیمی متعلق به زمانهای پیش از ورود هلندیها به این سرزمین و نیز نقش بسیاری از شمشیرهای کهن بازمانده از آن ایام حکایت از حاکمیت شیعه در این منطقه دارد.

درج کلمات الله، محمد، علی، یا لاله الا الله، محمد رسول الله و علی ولی الله و یا عبارت لافتی الاعلی، لاسیف الاذوالفقار، بر سنگ قبری بسیار از افراد این سرزمین از جمله بر مقابر سید حسام الدین الحسینی (متوفای ۸۲۳ ه ق) در آچه در شمال غربی سوماترا و سید الشریف حسن بن علی الاسترآبادی (متوفای ۸۲۳ ه ق) و امیر محمد بن عبدالقادر العباس (متوفای ۸۳۳ ه ق) که امروزه اکثر آنها زیارتگاه مسلمانان و شیعیان این کشور می باشند، از جمله شواهد متقن و قطعی حضور و نفوذ گسترده و عمیق تشیع در این سرزمین به شمار می آیند. علاوه بر این، امروزه نیز ایام محرم و عاشورای حسینی و ماه صفر مورد تعظیم و احترام تقریباً تمام مسلمانان اندونزی، اعم از شیعه و غیر شیعه قرار دارد. در حقیقت مراسم عاشورا که در اندونزی «سورا» نامیده می شود یک از مهمترین آثار حضور گسترده شیعه در آن کشور است.

آوردندگان اسلام به اندونزی را «تجار و بازرگانان شیعه مذهب» مقیم هند دانسته اند. آثاری هم که از قبور مسلمین در این سرزمین برجای مانده است نشانگر این حقیقت است که حداقل از قرن چهارم هجری، تشیع در آنجا وجود داشته است. اگر این مطلب باقرائن و شواهد محکم تایید و تثبیت گردد که علت رسوخ تشیع به اندونزی فرار شیعیان علوی به

سمت مشرق جهت یافتن پناهگاهی امن بوده است، بایستی قبول کرد که شمار شیعیان نیز در گذشته های دور در این کشور قابل توجه بوده است.

از مهمترین علویان مهاجر احمد بن عیسی بن محمد بن علی بن جعفر بن محمد (ع) است که در سال ۳۱۷ هجری وارد این منطقه شده است. او و دیگر مهاجرین در جزایری که امروز معروف به مالایا، اندونزی، فیلیپین و جزایر سلیمان است ص:۵

وارد شده اند، این افراد با وصلتی که با مردم این دیار داشتند نفوذ خود را حفظ کرده و به مراتب عالی رسیدند به طوری که هنوز هم خاندانهای آنها مشهور است. مهمترین اثر شیعه در این دیار همان مراسم «عاشورا» است که بنام سورا خوانده می شود. چنانچه مراسم «عید غدیر» نیز در برخی مناطق برپا می شده است.

در دوره اخیر و بخصوص پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، تشیع حیات مجدد یافته و فعالیتهایی را در گوشه و کنار آغاز کرده اند. از مناطق شیعه نشین اندونزی منطقه آجیه در شمال سوماترا بوده است که از آنجا تشیع به مناطق دیگر انتشار یافته است. شهر «کوالا» نیز از جمله مناطق شیعه نشین بوده است.

دانشگاهی نیز بنام دانشگاه شیعه کوالا در آن وجود دارد. منطقه «برلاک» نیز از مناطق دارای شیعه است. قابل ذکر است که این منطقه زمانی حکومت شیعی داشته است. اکنون شیعیان به صورت جمعیت مذهبی دارای تشکیلات و تشکل در اندونزی وجود ندارند، ولیکن حرکتهای فرهنگی که باعث بازگشت به خویش و شناساندن هویت فرهنگی و مذهبی شیعه در این کشور باشد مهمترین عاملی است که باعث می شود تا در کوتاه مدت هزاران نفر شیعه ای که فعلا به صورت علنی اظهار تشیع می کنند خود را باز یابند. از جمله نکات قابل توجه در رابطه با شیعیان، وجود خاندانهای سادات علوی و هاشمیون است که در این سرزمین وجود دارند. آنها از حرمت ویژه ای در میان مردم برخوردارند و مردم دست آنها را به عنوان تبرک و تیمن می بویند. شیعیان اندونزی علاقه خاصی به حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری حضرت آیه الله العظمی خامنه ای مدظله العالی دارند. این علاقه به اشکال مختلف بروز کرده است، چاپ عکس های امام راحل و مقام معظم رهبری و نگهداری آن در خانه ها به شمار زیاد و نیز چاپ تصویر حضرت امام (ره) روی بعضی

پیراهنها و فروش تصاویر ایشان به صورت علنی و به میزان زیاد، جلوه هایی از این عشق و علاقه مردم به انقلاب اسلامی و رهبری است.

ص: ۶

از دیگر علامات این محبت و علاقه چاپ و انتشار کتب شیعی و ترجمه آنهاست و تاکنون دهها کتاب از علامه طباطبایی، شهید مظهری و شهید آیت الله صدر و دیگر دانشمندان شیعه به زبان اندونزی ترجمه و چاپ شده است، حتی دیده شده است که علمای اهل سنت به موسسات شیعه مراجعه و از آنها درخواست کتب شیعه می نمایند.

رویه هم رفته پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا به حال شیعه حیات مجدد یافته و از لحاظ رشد فکری و سیاسی، راه تعالی را طی می نماید لکن فقدان موسسات شیعی و نیز کتابخانه ها و بالاتر از آن مرجعی رسمی از طرف ولایت فقیه در این دیار باعث کندي این حرکت رو به رشد بوده است. بر اساس برخی گزارشهای موثق، در اغلب شهرهای اندونزی شیعیان و بخصوص نسل جوان آنها خواستار اعزام نماینده ای از طرف مقام معظم رهبری، جهت رسیدگی به وضع شیعیان و هدایت و راهنمایی حرکت شیعی در این سرزمین می باشند و این امر آمادگی بیش از پیش پرجمعیت ترین کشور اسلامی جهان را برای دریافت پیام اسلام راستین و آرمانهای بزرگ انقلاب اسلامی ایران نشان می دهد. در حال حاضر ۱٪ از مسلمانان اندونزی را شیعیان تشکیل می دهند. تشیع پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تجدید حیات یافته و همواره رو به رشد بوده است.

فارغ التحصیلان اندونزیایی از حوزه علمیه قم

تاثیرگذاری روحانیون تحصیل کرده در قم در سراسر اندونزی به حدی است که می توان ادعا کرد جایی در این کشور نیست که نور ولایت در آن ساطع نباشد و روحانی تحصیل کرده، در قم در آنجا حاضر نباشد. فارغ التحصیلان حوزه علمیه قم، در ترویج مذهب و تربیت و تدریس تعالیم اهل البیت علیهم السلام به شیعیان و آشنانمودن اهل سنت به این تعالیم نقش به سزایی داشته و دارند و به همین جهت ضروری به نظرمی رسد تلاش جدی برای افزایش شمار طلبه های

اندونزیایی در قم معمول شود تا بتوان در آینده نزدیک شاهد جهشی دیگر در انتشار مذهب اهل البیت علیهم السلام در
کشوراندونزی؛ بلکه در جنوب شرقی آسیا باشیم.

منبع: پایگاه حوزه

ص: ۷